

KOMISIJA ZA KONTROLU DRŽAVNE PODRŠKE I POMOĆI

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
o kontroli državne podrške i pomoći u Crnoj Gori u 2008. godini

Podgorica, jun 2009. godine

S A D R Ź A J

1. IZVJEŠTAJ O DODIJELJENOJ DRŽAVNOJ POMOĆI U CRNOJ GORI U 2008. GODINI	
1.1. Rezime	2
1.2. Uvodne napomene	3
1.3. Metodologija za izradu popisa državne pomoći	4
2. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U CRNOJ GORI U 2008. GODINI	5
2.1. Državna pomoć u Crnoj Gori u odnosu na osnovne makroekonomske pokazatelje	5
2.2. Dodijeljena državna pomoć u poređenju sa zemljama članicama Evropske unije	6
2.3. Kategorija državne pomoći	7
2.3.1. Horizontalna državna pomoć	10
2.3.2. Sektorska državna pomoć	12
2.3.3. Regionalna državna pomoć	14
2.4. Instrumenti dodjele državne pomoći	15
3. IZVJEŠTAJ O RADU KOMISIJE ZA DRŽAVNU PODRŠKU I POMOĆ	18
4. ZAKLJUČAK	18

1. IZVJEŠTAJ O DODIJELJENOJ DRŽAVNOJ POMOĆI U CRNOJ GORI U 2008. GODINI

1.1. Rezime

Izveštaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori u 2008. godini (u daljem tekstu: Izveštaj za 2008. godinu) je, prema redosledu izrade, četvrti izveštaj koji je pripremljen u Crnoj Gori. Prvi izveštaj je obuhvatio podatke za 2003. i 2004. godinu (u daljem tekstu: Izveštaj za 2003. i 2004. godinu). Drugi izveštaj je obuhvatio sve direktne i indirektne subvencije isplaćene iz budžeta Crne Gore u 2005 i 2006 godini (u daljem tekstu: Izveštaj za 2005. i 2006. godinu). Treći izveštaj za 2007. godinu obuhvatio je podatke poslate od strane davalaca državne pomoći.

U izradi Izveštaja za 2008. godinu slijedila se metodologija koja je propisana od strane Evropske komisije u oblasti izvještavanja o državnoj pomoći. Primjena ove metodologije je bila moguća, s obzirom da postoji zakonski okvir u oblasti kontrole državne pomoći - Zakon o kontroli državne podrške i pomoći ("Službeni list RCG", br. 26/07).

Podaci o bruto domaćem proizvodu (u daljem tekstu: BDP) i o javnim rashodima su rezultat primjene Evropskog sistema nacionalnih računa (ESA 95), najnovijih međunarodnih standarda i preporuka, dosledne primjene metodoloških rješenja i sagledavanja svih izvora podataka.

U 2008. godini u Crnoj Gori je dodijeljena državna pomoć u ukupnom iznosu od 45 895 844,00 eura, što je više u odnosu na ukupno dodijeljenu državnu pomoć u 2007. godini (24,847 miliona eura), i manje u odnosu na isti parametar u 2006. godini (65,463 miliona eura).

Učešće državne pomoći u BDP-u je smanjeno sa 3,39% u 2006. godini na 0,88 %¹ u 2007. godini, i povećano na 1,37% od ukupnog iznosa BDP-a² (3,338 milijardi eura) u 2008.godini.

Prema metodologiji, izvršena je podjela državne pomoći prema primarnim ciljevima dodjele, na sledeće kategorije:

- horizontalnu državnu pomoć,
- sektorsku državnu pomoć,
- regionalnu državnu pomoć.

U 2008. godini je dodijeljena **horizontalna državna pomoć** u apsolutnom iznosu 2 263 307,00 eura što u odnosu na 2006. godinu predstavlja smanjenje za 88,92%, a u odnosu na 2007. godinu smanjenje za 84,7%. Učešće ove kategorije u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći u 2008. godini je smanjeno na 4,93 %. Poređenja radi, učešće horizontalne državne pomoći u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći u 2007. godini iznosilo je 59,48 %, a u 2006. godini 31,19 % .

¹ Oktobra 2008. MONSTAT je objavio zvanični podatak da BDP za 2007. godinu iznosi 2 807 948 hiljada eura, pa su u vezi sa tim izvršene korekcije u Godišnjem izvještaju o kontroli državne podrške i pomoći u Crnoj Gori u 2007. godini

² Izvor podataka: Ministarstvo finansija

Sektorska državna pomoć u 2008. godini je dodijeljena u apsolutnom iznosu od 21 390 018,00 eura i ista je veća za 11 322 000,00 eura u odnosu na 2007. godinu, dok je u odnosu na 2006. godinu manja za 6 857 000,00 eura. Sektor čelika, saobraćaja, finansijskih usluga, kao i sektor poljoprivrede su najzastupljeniji kod dodjele ove kategorije državne pomoći. Učešće sektorske državne pomoći u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći u 2008. godini je visoko i iznosi 46,61 %, pa u narednom periodu treba smanjivati navedeni procenat učešća, s obzirom da zbog selektivnosti ova kategorija državne pomoći u većoj mjeri narušava, ili prijeti da naruši konkurenciju na tržištu.

U 2008. godini je dodijeljena **regionalna državna pomoć** u apsolutnom iznosu 22 242 518,00 eura. U 2007. godini nije bila dodjeljivana ova kategorija državne pomoći. U 2005. i 2006. godini državne pomoći koje su bile dodjeljivane od strane Fonda za razvoj Crne Gore i jedinica lokalne samouprave svrstane su bile u ovu kategoriju ali su u 2007. godini svrstane u horizontalne državne pomoći shodno namjeni po kojoj su bile dodjeljivane, a u saglasnosti sa metodologijom Evropske Unije.

Struktura dodijeljene državne pomoći u 2008. godini ima negativan trend, koji se ogleda, prije svega, u smanjenju učešća horizontalne državne pomoći u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći, s obzirom da ova kategorija državne pomoći, u najmanjoj mjeri izaziva poremećaj konkurencije na tržištu.

Izveštaj za 2008. godinu obuhvata i podatke o dodijeljenoj državnoj pomoći u sektoru poljoprivrede, iako se ova oblast posebno prati u Evropskoj uniji.

1.2. Uvodne napomene

Od stupanja na snagu Odluke Savjeta ministara Evropske unije o Evropskom partnerstvu, napredak Crne Gore u evropskim integracijama se prati, između ostalog, i na osnovu stepena ispunjenja preporuka koje ovaj dokument sadrži. Jedna od preporuka je i izgradnja transparentnog sistema državne pomoći, kao prvog koraka ka uspostavljanju kontrole u ovoj oblasti. U prilog značaju ovog pitanja za odnose sa Evropskom unijom, govori i činjenica da je Crna Gora, po potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane (u daljem tekstu SSP), preuzela obavezu usvajanja pravnog okvira za kontrolu državne pomoći, usklađenog sa pravnim tekovinama Evropske unije (*acquis communautaire*) u ovoj oblasti. Na ovaj način je omogućena efikasna prethodna (*ex ante*) i naknadna (*ex post*) kontrola svih novih mjera državne pomoći, kao i usaglašavanje već postojećih mjera sa pravilima koja budu uspostavljena, što će imati pozitivne efekte u kreiranju ekonomske politike, racionalnom planiranju budžeta i vođenju odgovarajuće politike regionalnog razvoja.

Komisija za državnu podršku i pomoć (u daljem tekstu: Komisija) dostaviće ovaj Izveštaj na uvid Evropskoj komisiji.

Budući da je odredbama člana 5 Pravilnika o sadržaju Godišnjeg izvještaja o kontroli državne podrške i pomoći (Službeni list CG, br. 7/08), propisano da ovaj Izveštaj ne mora da sadrži podatke iz izveštaja za 2006. godinu, to su u njemu dati samo pojedini podaci iz izvještaja za 2006. godinu koji omogućavaju uporedivost pojedinih kategorija državne podrške i pomoći.

1.3. Metodologija za izradu popisa državne pomoći

U izradi popisa dodijeljene državne pomoći u 2008. godini, a za potrebe izrade Izvještaja za 2008. godinu, pošlo se od metodologije koja je u Evropskoj uniji propisana u oblasti izvještavanja o dodijeljenoj državnoj pomoći i koju zemlje članice primjenjuju prilikom izradi svojih godišnjih izvještaja. Navedena metodologija je, u najvećoj mogućoj mjeri, primjenjena u izradi Izvještaja za 2008. godinu, obzirom da su obaveza izrade izvještaja, rokovi i metodologija, propisani zakonskim i podzakonskim propisima. U 2008. godini već je bio uspostavljen popis državne pomoći, koji je predstavljao bazu podataka za izradu godišnjeg izvještaja, a koji je zasnovan na obaveznom prijavljivanju namjeravane državne pomoći, prije njene dodjele.

Na osnovu iskustva stečenog pri izradi ranijih Izvještaja, a u cilju pravilnog razvrstavanja podataka, Odjeljenje za pripremu državne pomoći Ministarstva finansija, koje obavlja stručne, tehničke i administrativne poslove za Komisiju, sačinilo je poseban obrazac za prikupljanje podataka, koji je olakšao postupak formalnog izvještavanja davalaca o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori u 2008. godini.

Polazne osnove za izradu Izvještaja za 2008. godinu su:

- Zakon o kontroli državne podrške i pomoći;
- Uredba o načinu i postupku podnošenja i sadržaju potrebne dokumentacije za predhodnu i naknadnu kontrolu državne podrške i pomoći ("Službeni list CG", br. 13/08);
- Pravilnik o sadržaju Godišnjeg izvještaja o kontroli državne podrške i pomoći; i
- Izvještaji za 2005, 2006. i 2007. godinu

U Izvještaju za 2008. godinu, podaci za 2007. i 2008. godinu su u skladu sa metodologijom izvještavanja, koja obuhvata podjelu državne pomoći po kategorijama, prema primarnim ciljevima dodjele na horizontalnu, sektorsku i regionalnu državnu pomoć.

Državna pomoć je u Evropskoj uniji uređena članovima 87.- 89. Ugovora o osnivanju Evropske zajednice (u daljem tekstu: Ugovor). Kako Ugovor ne sadrži formalnu definiciju državne pomoći, ista može da se izvede na osnovu elemenata sadržanih u odredbi člana 87. stav 1. i saglasno Zakonu o kontroli državne podrške i pomoći i SSP-u, podrazumijeva svaku pomoć koja je:

- dodijeljena iz javnih sredstava u bilo kom obliku,
- selektivna, jer pruža ekonomsku prednost određenom privrednom subjektu, sektoru ili regionu, odnosno proizvodnji određenih proizvoda, ili pružanju određenih usluga i time narušava ili prijeti da naruši tržišnu konkurenciju i utiče na međunarodnu trgovinu.

Prema metodologiji Evropske komisije, državnom pomoći se ne smatra pomoć dodijeljena korisnicima koji nijesu privredni subjekti, odnosno koji ne obavljaju djelatnost proizvodnje i/ili prometa robe i/ili vršenja usluga na tržištu. U skladu sa navedenim, Izvještaj za 2008.godinu ne sadrži podatke o pomoći:

- dodijeljenoj domaćinstvima, invalidnim licima, za potrebe izgradnje infrastrukture u okviru javnog sektora (ukoliko je pristup infrastrukturi obezbijeden za sve potencijalne korisnike pod jednakim uslovima);
- koja ima karakter opštih mjera i dostupna je svim subjektima pod istim uslovima (kvote, javne nabavke, tehnički standardi, opšte mjere poreske politike),
- za potrebe odbrane i javnih radova.

2. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U CRNOJ GORI U 2008. GODINI

2.1. Državna pomoć u Crnoj Gori u odnosu na osnovne makroekonomske pokazatelje

Tabela 1.

Pokazatelj	Jed. mjere	2006. god.	2007. god.	2008. god.
Državna pomoć	miliona eura.	65,463	24,847	45,896
BDP ¹	miliona eura.	2 148,998	2 807,948	3 338,000 ²
Državna pomoć u BDP-u	u %	3,05	0,88	1,37
Javni rashodi ³	miliona eura.	778,450	974,500	1 556,55
Državna pomoć u rashodima države	u %	8,41	2,55	2,95
Zaposleni ¹	broj	150 800	157 739	166 221
Državna pomoć po zaposlenom	eura	434	158	276,11
Stanovništvo ¹	broj	624241	626048	627.478
Državna pomoć po stanovniku	eura	105	40	73,14

1 Izvor podataka: Monstat

2 Izvor podataka: Ministarstvo finansija

3 Javni rashodi su tekuća javna potrošnja - izvor podataka: Ministarstvo finansija

U Tabeli 1. prikazani su podaci o ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori za prethodne tri godine (2006, 2007. i 2008.), u odnosu na osnovne makroekonomske pokazatelje. Apsolutni iznos dodijeljene državne pomoći u 2008. godini manji je u odnosu na 2006. godinu, ali u poređenju sa iznosom pomoći iz 2007. godine povećan je za 84,71%. I procenat učešća državne pomoći u BDP-u¹ u 2008 godini je povećan sa 0.88% na 1.37% u poređenju sa prethodnom godinom.

U 2008. godini u Crnoj Gori je dodijeljena državna pomoć u ukupnom iznosu od 45 895 844,00 eura.

2. 2. Dodeljena državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa zemljama članicama Evropske unije u 2007. godini

Tabela 2.
Iznosi u milionima eura

Davalac državne pomoći	Ukupna državna pomoć bez sektora saobraćaja i sektora poljoprivrede i ribarstva	
	U mil. eura	Učešće u BDP u %
Crna Gora 2006.	61,463	2,86
Crna Gora 2007.	23,151	0.82
Crna Gora 2008.	40,009	1,2
EU 27 članica	49213.6	0.4
EU-15 starih članica	45405.9	0.4
EU-12 novih članica	3807.7	0.4
Mađarska	879.4	0.9
Slovenija	114.8	0.3
Češka	766.5	0.6
Slovačka	222.8	0.4
Poljska	1260.8	0.4

Prema metodologiji Evropske unije u oblasti izvještavanja, u godišnjim izveštajima se daje i prikaz dodijeljenih državnih pomoći bez sektora saobraćaja i poljoprivrede i ribarstva.

¹ Izvor podataka: Ministarstvo finansija

U tabeli 2. prikazani su podaci o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2007. godini (ažurirani u jesen 2008. godine), prema posljednjim raspoloživim podacima na nivou Evropske unije¹ i po pojedinim zemljama koje su Evropskoj uniji pristupile 1. maja 2004. godine.

Posmatrano u odnosu na procenat učešća u BDP-u, evidentno je da je Crna Gora dodijelila veći iznos državne pomoći od zemalja članica Evropske unije. Takođe, učešće državne pomoći u BDP-u u 2008. godine (1,2%) je povećano u odnosu na prethodnu godinu (0,82%).

Radi uporedivosti podataka na nivou Evropske unije i Crne Gore procenat učešća državne pomoći u BDP-u (bez sektora saobraćaja i poljoprivrede), iznosi 1,2% u 2008. godini.

2.3. Kategorije državne pomoći

Prema metodologiji Evropske unije, državna pomoć se, prema primarnim ciljevima dodjele, dijeli na sledeće kategorije:

- horizontalnu državnu pomoć,
- sektorsku državnu pomoć, i
- regionalnu državnu pomoć.

Horizontalna državna pomoć je namijenjena većem broju korisnika, bez favorizovanja unaprijed određenih (poznatih) privrednih djelatnosti, privrednih subjekata, odnosno proizvoda i usluga i znatno manje narušava tržišnu konkurenciju od sektorske državne pomoći. Pozitivni efekti ove kategorije državne pomoći su višestruki, pa iz istog razloga manje narušavaju tržišnu konkurenciju od sektorske državne pomoći.

Sektorska državna pomoć je namijenjena određenim privrednim subjektima u pojedinim djelatnostima, odnosno, sektorima. Ova kategorija je znatno selektivnija u odnosu na horizontalnu državnu pomoć i samim tim, u većoj mjeri narušava, ili prijeti da naruši konkurenciju na tržištu. Iz navedenih razloga, Evropska unija primjenjuje posebna pravila za dodjelu državne pomoći u osjetljivim sektorima, kao što su sektori: čelika, uglja, sintetičkih vlakana, brodogradnje, što je, u toku vođenja pregovora o SSP-u, po pravilu, regulisalo posebnim protokolima.

Regionalna državna pomoć se dodjeljuje sa ciljem podsticanja privrednog razvoja nerazvijenih, odnosno manje razvijenih regiona, prije svega onih u kojima je životni standard izuzetno nizak ili u kojima vlada velika nezaposlenost. Ova kategorija državne pomoći se dodjeljuje privrednim subjektima u regionima gde se ulaganja smatraju opravdanim zbog postojanja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i/ili drugih nedostataka.

¹ Izvor podataka: EU/Competition-State Aid-Scoreboard

**Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2006, 2007. i 2008. godini
po kategorijama**

**Tabela 3.
Iznosi u milionima eura**

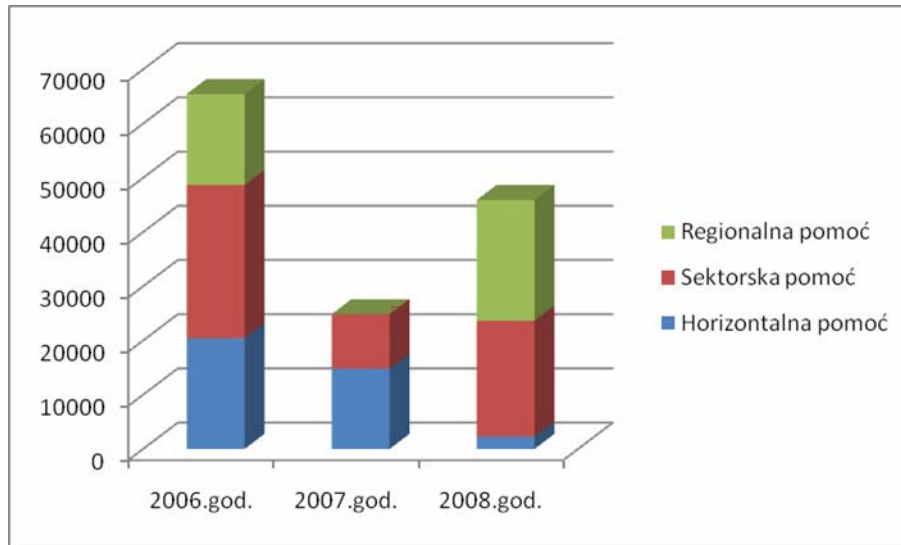
Kategorija	2006. god. iznos	Učešće%	2007. god. iznos	Učešće%	2008. god. iznos	Učešće%
1.Horizontalne pomoći	20,416	31,19	14,779	59,48	2,263	4,93
Zapošljavanje	7,458	36,53	0,063	0,43	1,135	50,11
Obuka	0	0	0	0	0	0
MSP ¹	0	0	0,294	1,99	0. 694	30,67
Zaštita životne sredine	0	0	0,018	0,12	0	0
Razvoj i istraživanje	0	0	0,005	0,03	0	0
Sanacija i restruktuiranje	12,958	63,45	0,684	4,63	0	0
Izvozne državne pomoći	0	0	0	0	0	0
Ostale pomoći	0	0	13,715	92,8	0,434 ²	19,13
2.Sektorske državne pomoći	28,247	43,15	10,068	40,52	21,390	46,6
Rudarstvo	0	0	0	0	0	0
Čelik	6,689	23,68	7,038	69,90	10,792	50,45
Saobraćaj	0	0	1,138	11,30	3, 271	15,29
Poljoprivreda i ribarstvo	4,000	14,16	1,620	16,09	2, 616	12,23
Kultura i informisanje	0	0	0,272	2,70	0,777	3,63
Brodogradnja	0	0	0	0	0,082	0,38
Finansijske usluge	0	0	0	0	2 ,775	12,97
Ostali sektori	17 558	55,15	0	0	1,077	5,05
3.Regionalna pomoć	16,800	25,66	0	0	22,242	48,47
Ukupno	65,463	100,00	24,847	100,00	45,896	100,00

¹ MSP - mala i srednja preduzeća

² Ostale pomoći – uključuju subvenciju Opštine Mojkovac JKP "Gradac" i otpis poreskog duga Opštini Berane

Struktura državne pomoći u Crnoj Gori u 2006, 2007. i 2008. godini

Slika 1.

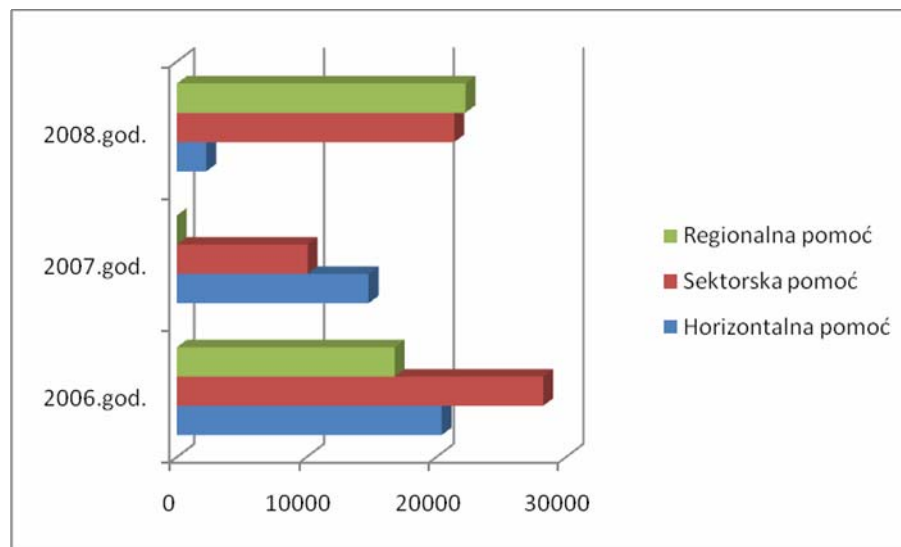

Podaci iskazani u Tabeli 3. i prikazani na Slici 1. o učešću pojedinih kategorija državne pomoći u ukupnom iznosu dodijeljene državne pomoći u Crnoj Gori, pokazuju da je u 2008. godini, u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći učešće horizontalne pomoći 4,93%, sektorske 46,6% i regionalne 48,47%.

U strukturi ukupno dodijeljene državne pomoći u 2008. godini, značajno je povećanje učešća sektorskih i regionalnih pomoći u odnosu na 2006. i 2007. godinu, za razliku od horizontalne državne pomoći čije je učešće smanjeno.

**Pregled učešća kategorija državne pomoći u Crnoj Gori
u 2006, 2007. i 2008. godini**

Slika 2.

2.3.1. Horizontalna državna pomoć

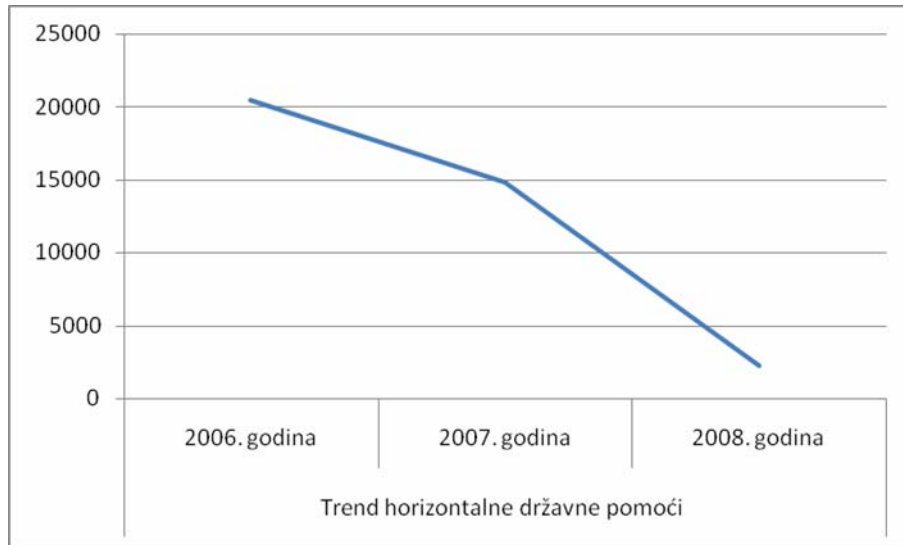
Horizontalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2006, 2007. i 2008. godini

Tabela 4.
Iznosi u hiljadama eura

Vrsta horizontalne d. pomoći	2006. god.	2007. god.	2008. god.	Indeks 07/06	Indeks 08/07
Istraživanje i razvoj	0	5	0	-	-
Obuka	0	0	0	-	-
Zapošljavanje	7 458	63	1 134,825	0.8	1800
MSP	0	294	694,581	-	236
Zaštita životne sredine	0	18	0	-	-
Sanacija i restrukturisanje	12 958	684	0	5.2	-
Izvozne državne pomoći	0	0	0	-	-
Ostale pomoći	0	13 715	433, 901	-	3,16
Ukupno	20 416	14 779	2 263,307	72.3	15,31

Trend horizontalne državne pomoći

Slika 3.

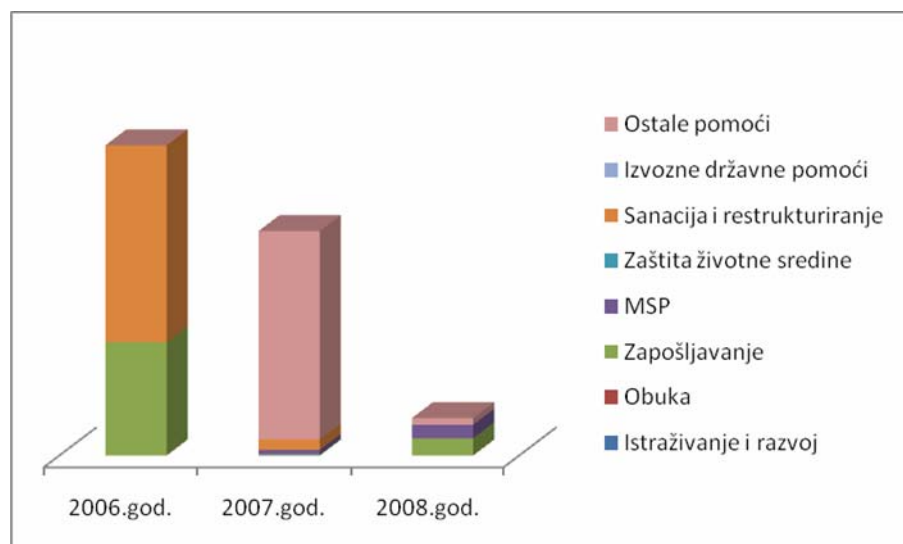

Prema podacima iskazanim u Tabeli 4, horizontalna državna pomoć je, u apsolutnom iznosu, u 2008. godini u odnosu na 2007. godinu manja za 84,6%, a u odnosu na 2006. godinu, manja je za 88,92%.

Smanjenje iznosa dodeljene horizontalne državne pomoći u 2008. godini u odnosu na 2006. i 2007. godinu posledica je, prije svega, činjenice da je u 2006. godini izvršen značajan otpis obaveza po osnovu javnih prihoda, subjektima kod kojih je okončan postupak privatizacije, sproveden metodom javne aukcije i metodom javnog tendera, a što je u 2006. godini bilo svrstano u pomoć za sanaciju i restrukturiranje, a u 2007. godinu, na osnovu nove metodologije, svrstano je zbog nemogućnosti utvrđivanja namjene dodijeljene pomoći, pod ostale pomoći.

Struktura horizontalne državne pomoći u 2006, 2007. i 2008. godini

Slika 4.

U izvještaju postoji kategorija *ostale pomoći*, koja podrazumijeva pomoći kojima namjena nije mogla biti ustanovljena.

Iz strukture horizontalne pomoći vidi se da je u 2008. godini povećano ulaganje u razvoj malih i srednjih preduzeća, koje za krajnji efekat ima povećanje zapošljavanja i uvođenje novih tehnologija. Naime, praksa zemalja u tranziciji potvrdila je direktnu veza između aktivnosti malih i srednjih preduzeća, kao najdinamičnijeg elementa svake ekonomije i rasta produktivnosti.

Takođe, aktivnim mjerama politike zapošljavanja u 2008. godini, stvorena je mogućnost za novo zapošljavanje (organizovanje dodatnog obrazovanja ili obuka, korišćenje slobodnih resursa preduzeća-poslovnog prostora, opreme, obezbeđivanje plasmana robe ili usluga).

Osnovni indikator dostignutog višeg stepena razvoja će se ogledati u usmeravanju javnih sredstava u istraživanje i razvoj, programe zaštite životne sredine, uštede energije i povećanje korišćenja alternativnih i obnovljivih izvora energije.

2.3.2. Sektorska državna pomoć

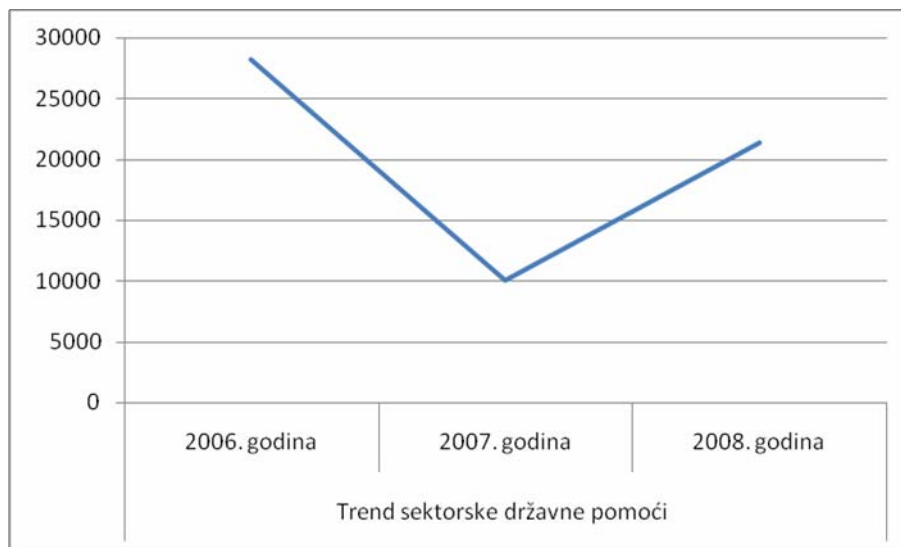
Sektorska državna pomoć u Crnoj Gori u 2006. 2007. i 2008. godini

Tabela 5.
Iznosi u milionima eura

Sektor	2006. god.	2007. god.	2008. God.	Indeks 07/06	Indeks 08/07
Rudarstvo	0	0	0	-	-
Čelik	6, 689	7, 038	10, 792	105.2	153.3
Saobraćaj	0	1, 138	3, 271	-	287,35
Poljoprivreda i ribarstvo	4, 000	1, 620	2, 616	40.5	161,48
Brodogradnja	0	0	0,082	-	-
Kultura i informisanje	0	0,272	0,777	-	285.82
Finansijske usluge	0	0	2, 775	-	-
Ostali sektori	17, 558	0	1,077	-	-
Ukupno	28, 247	10, 068	21,390	35.64	212,46

Trend sektorske državne pomoći

Slika 5.

Apsolutni iznos dodijeljene sektorske državne pomoći u 2008. godini je za 112,46% veći u odnosu na 2007. godinu i za 24,28% manji u odnosu na 2006. godinu.

U 2006. godini, po tadašnjoj metodologiji izrade izvještaja, u ostale sektore su bile razvrstane pomoći dodijeljene industriji električnih mašina i aparata, industriji hemijskih proizvoda, industriji tekstila, turizmu kao i pomoći za zdravstvenu i socijalnu zaštitu. Budući da navedene djelatnosti nijesu posebni sektori u smislu državnih pomoći, iste su u 2007. i 2008. godini razvrstane u horizontalne pomoći, saglasno postojećoj metodologiji.

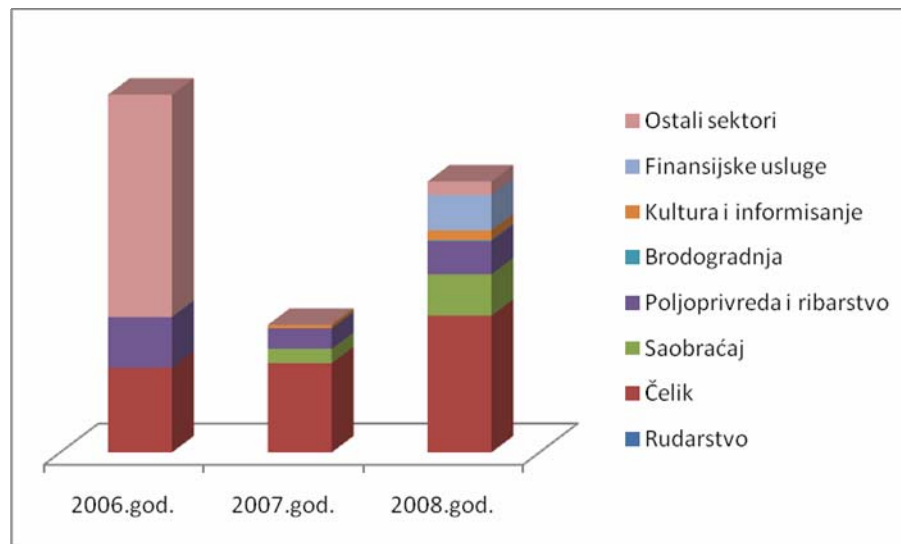
Značajno povećanje apsolutnog iznosa dodijeljene sektorske državne pomoći usloven je dodjelom iste bankarskom sistemu u cilju smanjenja posledica svjetske finansijske krize. Povećanja ove kategorije pomoći evidentno je i u sektorima čelika, poljoprivrede, kao i kulture i informisanja.

Najveći procenat učešća u sektorskoj državnoj pomoći u 2008. godini ima pomoć dodijeljena sektoru čelika (50,45%). Ovo učešće u 2007. godini je iznosilo 69,9%, odnosno 23,68% u 2006. godini.

Učešće ove kategorije državne pomoći u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći u 2008. godini je i dalje visoko i iznosi 21 390 019, 00 eura.

Struktura sektorske državne pomoći u Crnoj Gori u 2006. 2007 i 2008.g.

Slika 6.

2.3.3. Regionalna državna pomoć

Regionalna državna pomoć se dodjeljuje u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih, odnosno nerazvijenih područja i usmerena je na ublažavanje strukturnih problema i regionalne neravnomjernosti u razvoju. Ova kategorija državne pomoći podrazumijeva mjere koje podstiču ekonomsku aktivnost, sa ciljem smanjenja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i drugih razlika u tim područjima.

U 2007. godini nije dodjeljivana ova kategorija državne pomoći, dok su u 2008. godini državne pomoći za namjenu regionalnog razvoja dostigle nešto veći nivo nego u 2006. godini.

Na osnovu podataka jedinica lokalne samouprave, državne pomoći u 2007. godini su svrstane po kategorijama horizontalne pomoći i po kategorijama kako su dodjeljivane, pa nijesu svrstane pod regionalne pomoći kao u Izvještajima za 2005. i 2006. godinu.

Regionalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2006, 2007. i 2008. godini

Tabela 6.
Iznosi u milionima eura

Pokazatelj	2006.god.	2007. god.	2008. god.	Indeks 07/06	Indeks 08/07
Regionalna državna pomoć	16, 800	0	22,242	-	-

Izrada regionalnih mapa, po standardima Nomenklature teritorijalnih jedinica za statističke potrebe (NUTS II), podobnih za dodjelu državne pomoći, omogućiće primjenu kriterijuma Evropske unije za pravilno usmjeravanje sredstava namijenjenih regionalnom razvoju.

2.4. Instrumenti dodjele državne pomoći

Državna pomoć dodijeljena iz javnih sredstava, a u zavisnosti od instrumenta dodjele, prikazuje se kao stvarni ili potencijalni javni rashod ili utiče na manje ostvarenje javnih prihoda.

Sušтина svake dodijeljene državne pomoći je da predstavlja korist za primaoca državne pomoći i da se ta korist mjeri u odnosu na konkurente, kojima nije dodijeljena državna pomoć. Međutim, krajnja finansijska korist za primaoca, koja je sadržana u nominalnoj vrednosti dodijeljene državne pomoći, u velikoj mjeri zavisi od instrumenta dodjele.

U 2008. godini, državna pomoć u Crnoj Gori je dodjeljivana kroz sledeće instrumente:

- subvencije;
- poreske olakšice (poreska oslobođenja, poreska izuzeća, otpisi poreza i doprinosa);
- povoljne zajmove (kredite);
- garancije; i
- ostale instrumente.

Primjena nove metodologije u izradi ovog Izvještaja i načina obračuna visine državne pomoći po pojedinim instrumentima i metodologija opredeljivanja kategorija državne pomoći je razlog što se, u nastavku ovog Izvještaja, daje pregled instrumenata dodjele državne pomoći za 2008. godinu.

**Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2008. godini
prema instrumentima dodjele**

Tabela 7.
Iznosi u milionima eura

Kategorija državne pomoći	A1*	A2	B1	C1	C2	D	Ukupno
1.Horizontalna državna pomoć	0,059	0,374	0	1,829	0	0	2,263
Obuka	0	0	0	0	0	0	0
Zapošljavanje	0	0	0	1,134	0	0	1,134
MSP	0	0	0	0,694		0	0,694
Sanacija i restrukturisanje	0	0	0	0	0	0	0
Zaštita životne sredine	0	0	0	0	0	0	0
Istraživanje i razvoj	0	0	0	0	0	0	0
Ostale pomoći	0,059	0,374	0	0	0	0	0,433
2.Sektorska državna pomoć	14,789	3,825	0	2,775	0	0	21,390
Rudarstvo	0	0	0	0	0	0	0
Čelik	10,792	0	0	0	0	0	10,792
Saobraćaj	0,825	2,445	0	0	0	0	3,271
Poljoprivreda i ribarstvo	2,394	0,221	0	0	0	0	2,616
Kultura i informisanje	0,777	0	0	0	0	0	0,777
Brodogradnja	0	0,082					0,082
Finansijske usluge	0	0	0	2,775	0	0	2,775
Ostali sektori	0	1,077	0	0	0	0	1,076
3.Regionalna državna pomoć	18	4,242	0	0	0	0	22,242
Ukupno	32,849	8,441	0	4,604	0	0	45,896

Za državne pomoći gdje su davaoci dostavili podatke za povoljnije kredite, odnosno realne vrijednosti ekvivalenta subvencije, u smislu razlike između dodijeljene i referentne kamatne stope (po podacima CBCG), uzeta je ta vrijednost.

- * A1 Budžetske podrške i pomoći: donacije, subvencije kamate, otpis duga i umanjeni iznosi prilikom prinudnih poravnanja;
A2 Poreske olakšice i socijalna davanja: otpis, izuzeća i oslobođenje od poreza;
B1 Državni i finansijski transferi u formi udjela u kapitalu;
C1 Zajmovi pod povoljnijim uslovima iz javnih i privatnih izvora i zajmovi preduzećima u poteškoćama ;
C2 ostale mjere (rezervacije, oprosti ili ubrzana amortizacija);
D Garancije

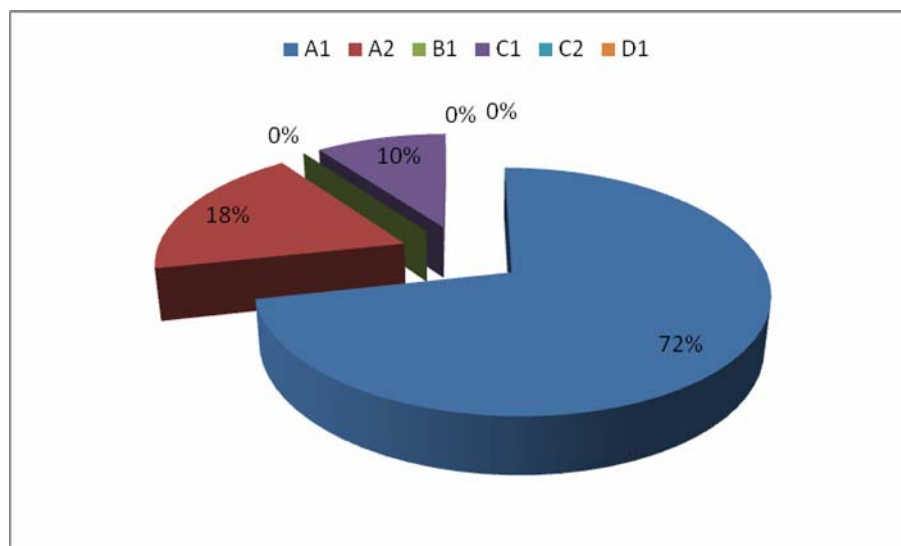
U tabeli 7, prikazana je ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2008. godini, prema instrumentima dodjele.

Tabela prikazuje da je najviše bio korišćen instrument A1 (budžetske podrške i pomoći: donacije, subvencije kamate, otpis duga i umanjeni iznosi prilikom prinudnih poravnjanja), a slijedi mu instrument A2 (poreske olakšice i socijalna davanja: otpis, izuzeća i oslobođenje od poreza).

U 2008. godini, kao i u 2007. i 2006. godini, nije bilo aktiviranja izdatih garancija, odnosno plaćanja.

Struktura instrumenata dodjele državne pomoći u Crnoj Gori u 2008. godini

Slika 7.

A1 Budžetske podrške i pomoći: donacije, subvencije kamate, otpis duga i umanjeni iznosi prilikom prinudnih poravnjanja;

A2 Poreske olakšice i socijalna davanja: otpis, izuzeća i oslobođenje od poreza;

B1 Državni i finansijski transferi u formi udjela u kapitalu;

C1 Zajmovi pod povoljnijim uslovima iz javnih i privatnih izvora i zajmovi preduzećima u poteškoćama ;

C2 ostale mjere (rezervacije, oprosti ili ubrzana amortizacija);

D Garancije

3. IZVJEŠTAJ O RADU KOMISIJE ZA DRŽAVNU PODRŠKU I POMOĆ

Na osnovu člana 6 Zakona Vlada Crne Gore je donijela Rješenje o imenovanju Komisije ("Službeni list CG", br. 8/07 i 16/08). Zadatak Komisije je da razmatra, ocjenjuje i odobrava predloge državne podrške i pomoći, koje podnosi davalac, kao i da vrši kontrolu dodjele i korišćenja državne podrške i pomoći. Uslovi i postupak za dodjelu državne podrške i pomoći su na detaljan način uređeni donošenjem Uredbe o bližim kriterijumima, namjeni i uslovima dodjele državne podrške i pomoći i Uredbe o načinu i postupku podnošenja i sadržaju potrebne dokumentacije za prethodnu i naknadnu kontrolu državne podrške, čime su stvorene pravne pretpostavke za rad Komisije.

Budući da su navedeni podzakonski akti donešeni u februaru 2008. godine, Komisija je zvanično počela sa radom u martu 2008. godine. U izvještajnom periodu, Komisija je održala sedam sjednica na kojima je odlučivano o usklađenosti dostavljenih Predloga Programa državne pomoći sa važećom zakonskom regulativom iz ove oblasti. Većina dostavljenih programa, o kojima je Komisija odlučivala, se odnosila na državnu pomoć usmjerenu za razvoj malih i srednjih preduzeća, zapošljavanje, kao i regionalni razvoj.

Napominjemo da je tokom pripreme predloga mišljenja na dostavljene programe, kao i u pripremi godišnjeg izvještaja, Komisija imala pomoć eksperata angažovanih u okviru Projekta TRIM MNE. Takođe, u organizaciji Projekta TRIM MNE, Ministarstva finansija i Privredne komore organizovano je više seminara na temu državne pomoći, a u cilju podizanja administrativnih kapaciteta Komisije i Odjeljenja, kao i upoznavanja potencijalnih davalaca sa pravilima iz ove oblasti

U periodu, od 13. do 16. oktobra 2008. godine, članovi Komisije i službenici Odjeljenja za pripremu državne pomoći su posjetili Brisel i prisustvovali seminaru koji je organizovan na temu "*EU i državna pomoć*". Sredstva za ovaj put su obezbijeđena donacijom norveške Vlade.

4. ZAKLJUČAK

Donošenjem Zakona o kontroli državne podrške i pomoći kao i podzakonskih propisa za njegovo sprovođenje, uspostavljena je kontrola u oblasti državne pomoći i stvorene su pravne i institucionalne osnove za ubrzanje reformi, dalje vođenje ekonomske politike koja garantuje makroekonomsku stabilnost i jačanje konkurentnosti privrede, usmjeravanje javnih sredstava tamo gdje su najneophodnija, sa ciljem ostvarivanja održivog ekonomskog razvoja u cjelini, sa posebnim akcentom na regionalni razvoj.

Obaveza izvještavanja o dodijeljenoj državnoj pomoći na svim nivoima vlasti u Crnoj Gori propisana je Zakonom, dok se podzakonskim propisima bliže uređuju metodologija izrade i rokovi za dostavljanje podataka, u cilju pribavljanja sveobuhvatnih i kvalitetnih podataka od davalaca državne pomoći. Godišnji izvještaj o kontroli državne podrške i pomoći, shodno odredbama člana 15 stav 1 Zakona, Komisija podnosi Vladi i Skupštini do 30. juna tekuće godine, za prethodnu godinu.

Prvi značajan korak u uspostavljanju pravno-institucionalnog okvira za kontrolu državne pomoći predstavlja *popis državne pomoći*, izrađen od strane Odjeljenja za pripremu državne pomoći. Izveštavanjem o kategorijama, instrumentima i iznosima dodijeljene državne pomoći, obezbeđuje se transparentnost sistema državne pomoći.

Izveštaj za 2008. godinu pripremljen je od strane Ministarstva finansija koje shodno odredbama člana 8 stav 1 tačka 5 Zakona obavlja stručne, administrativne i tehničke poslove za Komisiju. Izveštaj je urađen na osnovu podataka dostavljenih od strane davalaca državne pomoći a u skladu sa metodologijom propisanom od strane Evropske komisije u oblasti izvještavanja o državnoj pomoći.

Važno je istaći da je implementacija Zakona uticala na veću transparentnost dodjele državne pomoći i samim tim je iznos dodijeljene državne pomoći, na osnovu podataka dostavljenih od strane davalaca veći od prošlogodišnjeg.

U narednom periodu trebalo bi:

- uraditi regionalnu mapu pomoći po NUTS II sistemu;
- smanjivati učešće sektorske pomoći u ukupnom iznosu dodijeljene državne pomoći; kao i
- preusmjeriti sredstva državne pomoći od socijalnih ciljeva ka dobro pripremljenim projektima, odnosno ka horizontalnim ciljevima kao što su ulaganja u mala i srednja preduzeća, istraživanje i razvoj, zapošljavanje, obuku i usavršavanje zaposlenih i zaštitu životne sredine.

Osim potreba za boljom kordinacijom između ekonomske politike, politike zapošljavanja i socijalne politike, zatim poštovanja prava jedinstvenog tržišta EU i izbjegavanja protekcionizma, u smislu preporuka EU kao primarnih, nameće se potreba reagovanja, gdje je to zaista neophodno, u slučajevima kada svjetska ekonomska kriza remeti tržišta. Cilj državne pomoći je podrška strategiji Vlade Crne Gore u pravcu povećanja privrednog rasta, sprovođenja strukturnih reformi i boljeg upravljanja javnim finansijama, posebno u dijelu javnih rashoda.